

lehetséges. A természettudományos fegyverek alkalmazásával az emberiség saját vesztébe rohan.

Hatalmi fölényre csak minőségi fokozással lehetne szert tenni: innen a neutronbomba, a lézersugár, a vegyi és biológiai fegyverek félelmetes kísértése. Az Egyesült Államok püspöki karának körlevele elveti a katonai erőfölényre való törekvést; 238 püspök 9 ellenében az elrettentés elvét vagy motívumát sem tartja megengedettnak. Az erre való hivatkozást ugyan „politikai értelemben” érvényben hagyják, de ha a lehető „legrövidebb időn belül nem történik változás”, a meglévő atomkészleteket is be kell fagyasztani. E pontban a püspökök nyíltan szembekerültek az amerikai kormány elrettentési elképzeléseivel, többek között a közép-hatótávolságú rakéták európai telepítésével. A püspökök nagyon is logikusan érveltek, amikor megállapították: egyébként is már túl nagy a fegyverek felhalmozódása, az „atomarzenál”, és ha ilyen körülmények között valamelyik fél még hatalmi előnyhöz is akar jutni, akkor már erkölcsileg semmiképp sem igazolható kockázatot vállal nemcsak saját magával, hanem az egész emberiséggel szemben is.

Mi sem fontosabb, mint hogy az egyház e mai egzisztenciális kérdésekben bátran és akár kockázatvállalással is állást merjen foglalni. Nincs égetőbb létkérdés, mint az emberiségnek az öngyilkosságtól, az önkiirtástól való megmentése. Úgy látjuk, mintha az emberi jogok a politikusoknál és az emberiség jövőjével foglalkozó technokratáknál kissé megrövidülnének, viszont a társadalmi vagy kulturális érdeklődésből fogant mozgalmakban és a vallásos vagy egyházi közösségekben talán sohasem foglalkoztak e kérdésekkel annyit, mint napjainkban. A politikában bízni kell: politika nélkül elérhetetlen a béke, ám békét teremteni az emberi jogok megvédése és biztosítása nélkül lehetetlen. S e területen mindig nagyobb szükség lesz az egyház és az állam találkozására és együttműködésére.

KOCH VALÉRIA

GYEREKEK

Ha volna testvérem

*Ha volna testvérem
lámpaoltás után
elpusmoghatnánk
napi dolgainkról
megosztanám veled
minden titkomat
s hogy ne féljünk
összenevetnénk a sötétben*

*Ha volna testvérem
hasonlítanánk egymásra
persze nem egészen
ő a kenyér héját szeretné
én inkább a belét
matekból ő volna jobb
a történelmet viszont
én magyaráznám el neki*

*Ha volna testvérem
feleannyi zsebpénzt
kapnék és dupla szidást
ha ő volna a kisebb
és veszekednék is
ahogy a többi testvér
de sajnos mindez
csak feltételes mód*

Kár, hogy én is felnőtt leszek

Kár, hogy én is felnőtt leszek.

*Gondoltam, megátolom:
patikában szert veszek,
egyet-kettőt beveszek,
magamat így ápolom.
Mindenki rám mosolyog,
milyen jólápolat vagyok,
és jólnevelt legfőképp:
szókék közt a legszókébb,
a leginkább takaros,
senkivel se haragos.*

*Míg ők csak erre figyelnek,
én megmaradok gyereknek.*

Üzenet

*Ha mégis kitör a neutronháború,
s mi gyerekek is meghalunk,
ki csinál rendet aznap este
a babákkal, legóval, modellautókkal
teleszórt puha szőnyegeken?
A leckét másnapra ki írja meg?
S a könyvtárba ki viszi vissza
a rojtosra olvasott kalandregényt?*

*Ki adja meg a mozijegy árát
a barátunknak, és ki hoz tejet
zárás előtt a sarki közértből?*

*Üzenjük ezennel: a háború elmarad.
Nekünk gyerekeknek
még sok a dolgunk!*

Mi az, hogy én?

*Mi az, hogy én?
Mint lehet,
hogy felhorzsol a rémület,
ha végig-gondolom magam,
hogy fejem van és lábam van,
hogy beszélek és sétálok?
Vajon ez már elég ok
arra, hogy azt mondjam: én –
És kié ez az én? Enyém?*

Következtetés

*Engem apa külön szeret
külön szeret anya is
együtt én szeretem őket
ők egymást nem szeretik
tehát nem szeretnek engem*

Kivétel?

*Kivették a vakbelemet.
Kivették a mandulámat.*

*A gyermekotthonból, sajnos,
még nem vettek ki.*

Az időfa

*Itt áll egy fa. Ő az idő.
Az időnek temérdek levele nő.
A rügycske perc, az óra virág,
hónaponként gyarapszik az ág,
a törzsben rejtőző sok évgyűrű
jelzi, az idő mennyire sűrű.
Gyökér és lomb: kezdet és vég,
szabályosan folyó időjáték.*

*Benn áll a térben az időfa,
a térre halk levelét hullatja.*

Bangó Jenő

A CSALÁD ALTERNATÍVÁI

A családnak a gazdaságra és a társadalomra gyakorolt hatása kevésbé látványos és meglehetősen lassú folyamat. A felületes szemlélő úgy vélheti, hogy inkább a társadalom, a gazdaság fejlődése-változása alakítja a családot. A családszociológiai irodalomban közhely, hogy a kiscsaládot az ipari társadalom hozza létre.¹ Azóta az újabb irányzatok történeti-statisztikai adatokkal bizonyították be, hogy az európai társadalmakban a kis- és a nagycsalád egymás mellett, egyidőben, a gazdasági rendszerektől függetlenül létezett.² A család intézményes stabilitása mellett szól az a tény is, hogy a társadalmi válságok és katasztrófák idején a család „átmenti” tagjait a konszolidációba.³ A családi intézmény, úgy tetszik, sokkal eredményesebben működik a gazdasági inség, mint a bőség időszakában, s a jólét nemcsak a család, hanem az intézmények válságát is elmélyíti.

Az utóbbi időben sok szó esik a család válságáról. Ha a családot intim emberi kiscsoportnak tekintjük, akkor nem beszélhetünk róla, hiszen a modern, elszemélytelenedő társadalom egyre inkább vonzódik a kiscsoporthoz, amelyben az egyén megtalálhatja igazi identitását. Inkább az intézmény jutott válságba: a család elsősorban mint intézmény kezdi elveszíteni vonzerejét.

A család, mint minden társadalmi intézmény, kényszerítő és felszabadító hatással lehet az egyénre. A fiatalok ma főleg a család „kényszerét” érzik; azt tapasztalják, hogy a család, amelybe beleszülettek, korlátozza szabadságukat. A mai tizenévesek nem ismerik el az apai tekintélyt, és elutasítják az anyai gondoskodást. Ez az érzelmileg önellátó ifjúság nincs tisztában a család érzelmi struktúrájával, s mivel egyre kevesebb testvére születik, egyre több szeretet árad felé, amit nincs kivel megosztania, s amivel képtelen gazdálkodni. A ráfordított többlet-szeretetet a gyermek így kivonja a családi körforgalomból, s átviszi a saját világába, a vele egykorúak közé, tárgyakba, szimbólumokra, hamis ideálokba. A mai fiatalok nem érzékelik a család intézményének felszabadító hatását, és családalapításuk is többnyire csak menekülés a kényszertől, amelyet a családjukban gyerekként átéltek. Ez a menekülés újabb kényszerhelyzeteket teremt, s nem csoda, ha a házastársak megcsömörlenek a család intézményétől, és elválnak. Jelenleg világszerte minden negyedik házasság válással ér véget.